Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΔΙΑΣΗΜΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΜΠΕΝ ΤΖΟΝΣΟΝ, Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΓΓΛΟΣ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Πῶς ἡ δόξα τοῦ Σαίξπηρ ἐπεσκίασε τοὺς συγχρόνους του. Τὰ παιδικὰ χρόνια τοῦ Τζόνσον. Ἡ ἀπέραντη μάθησίς του καὶ σοφία του. Πῶς ἔγινε φονηᾶς καὶ ληστής. Ἡ φιλολογικές του διαμάχες μὲ τὸν Σαίξπηρ. Τὸ πρῶτο ἔργο τοῦ Τζόνσον. Τὰ ἀθλια γηρατειά του, κλπ. κλπ.

ΕΤΑΞΥ τοῦ 1570 καὶ τοῦ 1630, κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἀγγλικῆς Ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, ἔζησαν καὶ ἀνεδείχθησαν στὴν Ἀγγλία ἕνα πλῆθος σπουδαότατοι δραματουργοί — ὁ Φόρντ, ὁ Μάρλοου, ὁ Γουέμπστερ, ὁ Μπόμοντ, ὁ Φλέτσερ —, ἀλλ' ὁ σύγχρονός τους Σαίξπηρ ἦταν τόσο μεγάλος καὶ τόσο καταπληκτικός, ὥστε τοὺς ἐπεσκίασε ὅλους καὶ μετρίασε κατὰ πολὺ τὴ δόξα, ποὺ θὰ εἶχαν ἂν δὲν ὑπῆρχε αὐτός.

Ἀνάμεσα στοὺς δραματουργοὺς αὐτοὺς ὁ πιὸ σπουδαῖος ἴσως ἀπ' ὅλους ἦταν ὁ Μπὲν Τζόνσον.

Ὁ χρόνος ποὺ γεννήθηκε ὁ Τζόνσον δὲν εἶνε ἐντελῶς ἐξακριβωμένος. Τὸ πιθανώτερον φαίνεται ὅτι γεννήθηκε τὸ 1573, δέκα χρόνια ἀργότερα ἀπὸ τὸν Σαίξπηρ.

Σκοτεινὰ κάπος εἶνε καὶ τὰ πρῶτα παιδικὰ χρόνια τοῦ Τζόνσον. Ἀντιθέτως ξέρουμε θετικὰ ὅτι τὰ μαθήματα τοῦ Γυμνασίου τ' ἀκολούθησε στὸ Λονδῖνο, ὅπου καὶ εἶχε γεννηθῆ, καὶ ὅτι κατόπιν σπούδασε Φιλολογία στὸ περίφημο Πανεπιστήμιο τοῦ Καίμπριτζ.

Ἦταν ἐξαιρετικὰ μελετηρὸς ὡς φοιτητὴς καὶ ἀργότερα, καὶ γι' αὐτὸ πολὺ γρήγορα ἀπέκτησε ἀφάνταστο βαθμὸ γνώσεων. Ἦταν ἕνας ἀληθινὸς «πάνσοφος». Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ κατέγραφε ὁ Τζόνσον σὲ μεγάλα τετράδια ὅλα τὰ χωρία τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ποὺ τοῦ εἶχαν κάνει ἐντύπωσι κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἀναγνώσεών του, χωρία, ποὺ τὰ χρησιμοποιοῦσε κατόπιν στὰ θεατρικὰ ἔργα του. Δὲν διάβαζε δὲ μόνον τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος, τοὺς γνωστούς, τοὺς φημισμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέτριους καὶ τοὺς λησιονημένους, ὅπως ἐπίσης καὶ τοὺς σχολιαστάς, τοὺς κριτικοὺς καὶ τοὺς ἱστορικούς. Τοὺς ἱστορικοὺς τοὺς εἶχε μελετήσει τόσο πολύ, ὥστε ὄχι μόνον τὰ γεγονότα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἀρχαιότητος τὰ γνώριζε ὅσο καὶ τῆς συχρόνου του ἐποχῆς. Αὐτὴν πειὰ τὴν ἔπαιζε στὰ δάχτυλά του :

Τὴν μελετοῦσε κάθε μέρα, σημειώνοντας κάθε τί ποὺ τοῦ κινοῦσε ἰδιαιτέρως τὴν προσοχή, λαϊκὲς ἐκφράσεις καὶ λέξεις, παροιμίες, παράξενα φερσίματα, περίεργους τύπους, χαρακτηριστικὲς λεπτομέρειες, ὅπως ἀκριβῶς ἔκαναν καὶ οἱ «νατουραλισταὶ» τῆς σχολῆς τοῦ Ζολᾶ.

Δεκαεννιὰ χρόνων γύρισε ὁ Τζόνσον στὸ Λονδῖνο. Φτωχὸς καθὼς ἦταν, γιὰ νὰ ζήση ἀναγκάστηκε ν' γίνη ἠθοποιός, συγχρόνως δὲ ἄρχισε νὰ κάνη διασκευὲς ἀρχαίων δραμάτων.

Μιὰ μέρα τὸν προκάλεσε κάποιος καὶ φιλονείκησαν. Στὸ τέλος ἀραχτῆκαν καὶ ὁ Τζόνσον, πληγωμένο βαρειά, τὸν ἄφησε στὸν τόπο, δίνοντάς του κατακεφαλὰ ἕνα χτύπημα μ' ἕνα χοντρὸ σίδερο. Δικάστηκε τότε καὶ λίγο ἔλειψε νὰ καταδικασθῆ εἰς τὸν δι' ἀχόνης θάνατον. Τὴ γλύτωσε ὅμως καὶ ὕστερα ἀπὸ δι χρόνια βγῆκε ἀπ' τὴ φυλακή.

Ὡστόσο τὸ πάθημά του αὐτὸ δὲν τὸν σωφρόνισε. Ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶνε φοβερὰ εὔθικτος, ὀξύθυμος καυγατζῆς. Τὸ ἀθλητικό του σῶμα τὸν ἔκανε ἀτρόμητο καὶ προκλητικό. Ἦταν ρωμαλέος, βαρὺς καὶ βαιος. Εἶχε πρόσωπο πλατὺ καὶ μακρύ, βλογιοκομένο σαγόνι γερό, φουσκωμένα μάγουλα, βλέμμα στιλπνὸ ἀνθρώπου θυμωμένου ἢ ἕτοιμου νὰ θυμώση. Ὅταν σπούδαζε στὸ Καϊμπριτζ πέθανε ὁ πατέρας του, καὶ ὁ θεῖος του, ἐργολάβος οἰκοδομῶν, τὸν κάλεσε κοντά του γιὰ νὰ τὸν κάνη κτίστη. Μὰ ὁ Μπὲν Τζόνσον δὲν τὸ δέχτηκε. Πῆγε κρυφὰ στὴν Ὁλλανδία καὶ κατετάχθη ὡς μισθοφόρος στὸ στρατό της, ἀλλὰ μιὰ μέρα, ἐπειδὴ εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα, σκότωσε καὶ λήστεψε ἕναν πλούσιο ἔμπορο.

Δὲν ἔκανε, ὡστόσο, μόνο σωματικούς, ἀλλὰ καὶ πνευματικοὺς ἀγῶνες ὁ Μπὲν Τζόνσον. Κάποιος σύγχρονος περιγράφει τὶς φιλολογικὲς μάχες τοῦ Τζόνσον μὲ τὸν Σαίξπηρ στὴ λέσχη τῶν ἠθοποιῶν «Ἡ Σειρήνα».

«Καθὼς συζητοῦσαν, λέγει ὁ σύγχρονός τους αὐτός, ὁ ἕνας μοῦ φαινόταν σὰν μιὰ μεγάλη γαλέρα Ἰσπανικὴ καὶ ὁ ἄλλος σὰν ἕνα πολεμικὸ Ἀγγλικὸ καράβι. Ὁ μαστρο - Τζόνσον, σὰν τὴν γαλέρα, ἦταν καλὰ ἁρματωμένος, στερεός, ἀλλ' ἀργὸς στὶς κινήσεις του. Ὁ Σαίξπηρ, σὰν τὸ Ἀγγλικὸ καράβι, ἦταν ἕνα μικρότερο, ἀλλ' ἐλαφρότερο σκάφος, γύριζε ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ μὲ ὅ,τι θάλασσα κι' ἂν ἔκανε, καὶ ἐκμεταλλευόταν ὅλους τοὺς ἀνέμους μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ πνεύματός του καὶ μὲ τὴν ἐπινοητικότητά του».

Ὅταν ὁ Τζόνσον βγῆκε ἀπὸ τὴ φυλακή, μολονότι νεώτατος ἀκόμη, εἶχουσι μόλις χρόνων, παντρεύτηκε. Ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια ἀνέβαζε στὸ θέατρο τὸ πρῶτο του ἔργο.

Ἡ γυναῖκα του τώρα γεννοῦσε παιδιά, ἔπρεπε νὰ τὰ θρέψη. Ὁ Τζόνσον ὅμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ κάνη καὶ ὑποχωρήσεις στὰ γοῦστα τοῦ κοινοῦ. Τὶς χοντροχομμένες κωμωδίες μὲ τὶς ἀνόητες ὑποθέσεις καὶ τὶς ἀπίθανες λύσεις τὶς συχαινόταν. Φιλοδοξοῦσε νὰ γράψη κωμωδίες ποὺ νάχουν «εὐγένεια καὶ ἀξιοπρέπεια», ὅπως ἔλεγε, μιὰ «φιλοσοφία ὠφέλιμη», σὰν τὶς κωμωδίες τῶν ἀρχαίων Λατίνων συγγραφέων, τοῦ Τερεντίου καὶ τοῦ Πλαύτου. Τὶς ἰδέες του αὐτὲς τὶς διεκήρυσσε στοὺς προλόγους τῶν ἔργων του, συγχρόνως δὲ ἐσάρκαζε καυστικώτατα τοὺς ἀντιπάλους του. Ἔτσι δὲν ἄργησε ν' ἀποκτήση λυσσώδεις ἐχθρούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἔκανε ἕναν ἀμείλικτο πόλεμο ὥς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του καὶ οἱ ὁποῖοι τὸν προσέβαλλαν πολλὲς φορὲς καὶ τὸν ἔβρισαν μέσα στὸ ἴδιο τὸ θέατρό του.

Μὰ δὲν τἄθαζε μόνον μὲ τοὺς κωμωδιογράφους ὁ Μπὲν Τζόνσον. Τἄθαζε καὶ μ' ὁλόκληρη τὴν Ἀγγλικὴ κοινωνία, τὴν ἀριστοκρατία πρὸ πάντων, τῆς ὁποίας καυτηρίαζε τὴν διαφθορά, «χωρὶς νὰ φοβᾶται,— λέγει ἕνας σύγχρονός του — οὔτε τὸ δηλητήριο τῶν ἐταιρῶν οὔτε τὰ στιλέτα τῶν μπράβων». Ὅσο γιὰ τοὺς ἀκροατάς του, τοὺς μεταχειριζόταν σὰν μαθητάς. Τοὺς μιλοῦσε στὰ ἔργα του μὲ ὕφος καὶ τόνο δασκάλου. Κάποτε ρηφοκινδύνευε καὶ ἀκόμα περισσότερα.

Δυὸ φίλοι του κωμωδιογράφοι, ὁ Μάρτσον καὶ ὁ Τσάπμαν, φυλακίστηκαν, γιατί σὲ κάποια τους κωμωδία εἶχαν ἴδεα φανερὰ ἕναν ἰσχυρὸ ἄρχοντα. Τὴν ἄλλη μέρα διαδόθηκε ὅτι γιὰ τιμωρία θὰ τοὺς ἔκοβαν τὴ μύτη καὶ τ' αὐτιά. Μόλις τ' ἄκουσε αὐτὸ ὁ Τζόνσον, ἔτρεξε ἀμέσως στὸν δικαστὴ καὶ τοῦπε ὅτι καὶ αὐτὸς εἶχε συνεργαστῆ στὴ συγγραφὴ τῆς κωμωδίας καὶ ὅτι ἦταν ἕτοιμος νὰ ὑποστῆ τὴν ἴδια τιμωρία μὲ τοὺς φίλους του. Ἡ γενναία αὐτὴ πρᾶξις τοῦ Τζόνσον συγκίνησε τόσο πολὺ τὸν προσβεβλημένο ἄρχοντα, ὥστε δήλωσε ὅτι δὲν ἤθελε νὰ τιμωρηθοῦν οἱ δυὸ κωμωδιογράφοι. Ὡστόσο, ὅταν γύρισε στὸ σπίτι του ὁ Τζόνσον, στὸ ξεφάντωμα ποὺ ἐτηκολούθησε γιὰ νὰ πανηγυρισθῆ τὸ χαρμόσυνο γεγονός, ἡ μητέρα του τὸν πῆρε ἰδιαιτέρως καὶ τοῦδειξε ἕνα ποτῆρι κρασί, στὸ ὁποῖο εἶχε ρίξει ἕνα ἰσχυρὸ δηλητήριο.

«Θὰ μοῦ τὸδινε, γράφει σχετικῶς ὁ Τζόνσον, γιὰ νὰ μὲ γλυτώση ἀπὸ τὴν ντροπὴ τῆς τιμωρίας ποὺ θὰ μοῦ ἐπέβαλαν καὶ ἦταν ἀποφασισμένη νὰ πιῆ ὕστερα καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο δηλητήριο».

Στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Τζόνσον ὑπέφερε ἀπὸ ἀνέχεια. Ἀνοιχτοχέρης, σπάταλος, ξώδευε ὅ,τι κέρδιζε κι' ἔτσι, μολονότι εἶχε γράψει ἄπειρα ἔργα, ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ γράφη ἀκόμα γιὰ νὰ ζῆ. Δυὸ χρόνια πρὶν ἀπ' τὸ θάνατό του προσεβλήθη ἀπὸ παράλυσι, συγχρόνως δὲ τοῦ παρουσιάσθηκαν καὶ τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς ὑδροπικίας. Ἀπ' τὸ δωμάτιό του δὲν ἔβγαινε πειά, οὔτε μποροῦσε νὰ περπατήση δίχως νὰ τὸν κρατοῦνε. Τὰ ἔργα του δὲν πετύχαιναν. Οἱ ἐχθροί του τὸν ἔβριζαν, κορόϊδευαν τὴν πρησμένη του κοιλιά, τὸ ἀρρωστημένο μυαλό του. Συγχρόνως ἡ ραδιουργίες ἑνὸς συναδέλφου του ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ χάση ὁ Τζόνσον ἕνα ἐπίδομα, ποὺ ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ παλάτι. Γιὰ νὰ ζήση, ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ζητιανεύη πότε ἀπὸ τὸν ἕνα, πότε ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἡ γυναῖκα του, τὰ παιδιά του, εἶχαν πεθάνει. Ζοῦσε ὁλομόναχος, ἐγκαταλελειμμένος, ὑτηρετούμενος ἀπὸ μιὰ γερόντισσα.

Ἔτσι ἄθλια καὶ πένθιμα σύρθηκε ὥς τὸν τάφο ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλείτερους ποιητὰς τῆς Ἀγγλίας, ὄχι πολὺ κατώτερος τοῦ Σαίξπηρ, καί, ἀπὸ ὡρισμένων ἀπόψεων, ἴσως ἀνώτερός του.

σπήλαιο τῆς Βηθλέεμ μὲ τὸν μικρὸ Ἰησοῦ καὶ τὴν Παρθένο, ἔλαμψε ἀπὸ τὴ χαρὰ του καὶ φώναξε στοὺς ἄλλους δυό :

—Ἀδελφοί μου, ἑτοιμάστε τὰ δῶρα σας !...

Καὶ τραβῶντας μπροστά, γονάτισε πρῶτος στὴ φάτνη.

....

Ἡ Τζόαν τέλος ἔπαψε πειὰ νὰ προσεύχεται γονατιστὴ καὶ σηκώθηκε γιὰ νὰ ξαναγυρίση στὸ στούντιο. Πρὶν φύγει ὅμως ἔρριξε μιὰ περίεργη ματιά, γιὰ νὰ δῆ τί εἶχαν ἀπογίνει οἱ τρεῖς Μάγοι, κι' εἶδε τότε κατάπληκτη ὅτι εἶχαν μαρμαρώσει κι' οἱ τρεῖς τους μπροστὰ στὴν κατάφωτη φάτνη τῆς ἐκκλησίας....

MIREILLE BROCEY

Η ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ

—Ἂν ἕνας ἄνθρωπος σὲ ξεγέλασε μιὰ φορά, ἔκανε μιὰ πρᾶξι κακή. Ἂν ὅμως σὲ γέλασε γιὰ δεύτερη φορά, ἔκανε μιὰ πρᾶξι δίκαιη κι' ἀξιέπαινη !....

Ἀραβική

—Ὁ βάνανσος ἀποστρέφεται καὶ τῶν ἄλλων τὴν εὐγένεια, γιατὶ δὲν θέλει ν' ἀναλάβη τὴν ὑποχρέωσι νὰ τὴν ἀνταποδώση.

Περσική

—Ὅπως τὶς πλούσιες πηγὲς τὶς καταλαβαίνει κανεὶς ὅταν πιάση ξηρασία, ἔτσι καὶ τοὺς καλοὺς φίλους τοὺς ξεχωρίζει ὅταν τὸν βρεῖ δυστυχία.

Κινέζικη